

УДК 378:7.012

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/69-3-35>**Олег РЯБЧЕНКО,***orcid.org/0000-0002-8488-846X*

старший викладач кафедри дизайну

Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії

(Запоріжжя, Україна) *matros6410@gmail.com*

ГОЛОВУЮЧА РОЛЬ ДУХОВНОСТІ В МИСТЕЦТВІ ЯК ВАЖЛИВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПРЕДСТАВНИКІВ ТВОРЧИХ ПРОФЕСІЙ

Метою статті є обґрунтування значущості формування духовної особистості молодих митців під час навчання та виховання творчої молоді, яка здатна приймати відповідальні рішення в часи випробувань для нашої країни, демонструючи власну духовну стійкість. Стаття присвячена питанню духовного виховання представників творчих професій у контексті вивчення духовних цінностей, історичної спадщини народу України, глибокому аналізу духовності в мистецтві для втілення в сучасних творчих проєктах. У статті розглядається інформаційний вплив на становлення особистості представників творчих професій, суперечливість сучасного мистецтва та запобігання руйнівному впливу ідеологічних диверсій в творчому середовищі.

Проаналізовано інформаційний, культурний стан сучасного медіа-простору, його вплив на світогляд майбутніх фахівців творчих професій, руйнівну силу бездуховності в культурному середовищі та способи запобігання культурного рабства для покращення навчального процесу. Виявлено необхідність популяризації духовної літератури, дефіцит віри через довготривале переслідування в країні саме за віру та важливість духовної складової в усіх сферах життя молоді, особливо творчої, бо вона є носієм прогресивних сучасних ідей.

З'ясовано, що в часи історичних випробувань, як то в день повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, духовні люди продемонстрували рішучість та здатність приймати розумні конструктивні рішення, адекватно мислити, не впадаючи в паніку, тоді, коли більшість розгубилась, опинившись у ступорі через страх перед наступним днем. На прикладі держав з високим рівнем культури, свободи, економіки, демократії видно, наскільки важливу роль має віра в суспільстві та серед представників влади. Звісно, мистецтво віддзеркалює внутрішній стан суспільства, його цінності, тому духовне виховання творчої молоді, її висока культура є запорукою успішності нації. Доведено, що, пропагуючи правду та вічні духовні цінності, здобувається шлях оновлення, оздоровлення нації, яка здатна побудувати країну віруючих людей.

Ключові слова: духовність, духовне виховання, віра, сучасне мистецтво, творчий процес.

Oleg RYABCHENKO,*orcid.org/0000-0002-8488-846X*

Senior Lecturer at the Design Department

Khortytsia National Training and Rehabilitation Academy

(Zaporizhia, Ukraine) *matros6410@gmail.com*

THE LEADING ROLE OF SPIRITUALITY IN ART AS AN IMPORTANT COMPETENCE OF THE EDUCATIONAL PROCESS OF REPRESENTATIVES OF CREATIVE PROFESSIONS

The purpose of the article is to substantiate the significance of the formation of the spiritual personality of young artists during their studies, and the education of creative youth who are able to make responsible decisions in times of trials for our country, demonstrating their own spiritual resilience. The article is devoted to the issue of spiritual education of representatives of creative professions in the context of studying spiritual values, the historical heritage of the people of Ukraine, a deep analysis of spirituality in art for implementation in modern creative projects. The article examines the influence of information on the formation of the personality of representatives of creative professions, the contradictions of modern art, and the prevention of the destructive influence of ideological sabotage in the creative environment.

The informational and cultural state of the modern media space, its influence on the outlook of future specialists in creative professions, the destructive power of apathy in the cultural environment, and ways to prevent cultural slavery to improve the educational process are analyzed. The need to popularize spiritual literature, the lack of faith due to long-term persecution in the country precisely for faith, and the importance of the spiritual component in all spheres of the life of young people, especially creative ones, because they are the carriers of progressive, modern ideas, are revealed.

It has been found that in times of historical trials, such as on the day of the full-scale invasion on February 24, 2022, spiritual people have demonstrated determination and the ability to make intelligent constructive decisions, to think

adequately without panicking, when the majority were lost in a stupor due to fear of the next day The example of states with high culture, freedom, economy, democracy and politics shows how important a role faith plays in society and among government officials. Of course, art reflects the internal state of society, its values, therefore the spiritual education of creative youth, its high culture is the key to the nation's success. It has been proven that promoting the truth and eternal spiritual values leads to the renewal and improvement of the nation, which is capable of building a country of believing people.

Key words: spirituality, spiritual education, faith, modern art, creative process.

Постановка проблеми. Сучасна людина відчуває на собі неабиякий культурний тиск сучасного мистецтва, яке заслуговує ретельного аналізу через свою неоднозначність, суперечливість та нерідко відверту скандальність. Через чисельні можливості масмедіа стає можливим пропагування нових культурних смаків, ідей та їх широкомасштабне обговорення. На формування творчої особистості безперечно впливає культурне середовище, яке відображає сучасне мистецтво. Як дзеркало віддзеркалює образ, так духовний, культурний рівень знаходить своє втілення в творчості. Питання якісної підготовки представників творчих професій є важливим не тільки через бажану якість майбутнього культурного середовища, яке формується митцями, а ще через потужний вплив на свідомість суспільства мистецьких творів через їх внутрішній зміст та культурне підґрунтя.

Аналіз досліджень. Питанням духовного виховання молоді переймалися видатні громадські діячі та богослови як в недалекому минулому (Іван Хоменко, Августин Волошин, Андрій Шептицький, Іван Огієнко), так і вітчизняні (Сергій Санников, Тарас Дятлик, Ігор Капустін) та інші дослідники, звертаючи увагу на необхідність духовного росту людини як умови формування особистості, тим більше особистості творчої. Творча діяльність митців, народних майстрів (навіть науковців) до певного часу базувалась на сприйнятті нашого світу як великого, унікального творіння, яке без глибокої віри в Бога залишилось би непізнаним. Саме тому відомі нам класичні твори мистецтва, народна творчість, наукові дослідження мають духовну складову, що дає цільність, гармонійну завершеність та досконалість творам мистецтва, літератури та науки (Огієнко, 1991: 34).

Сучасне мистецтво оголило проблему бездуховності як наслідок майже столітнього переслідування людини за її віру та пошук відповідей на найважливіші питання в Книгах Святого Письма, що ці відповіді дають. Можливо, по інерції ще сьогодні спостерігається ігнорування важливості духовного життя як життєво необхідного для зорового, гармонійного існування цілісної творчої особистості, яка вимагає постійного духовного росту. Річ у тім, що в сучасному мистецтві з'являється тенденція здивувати за будь-яку ціну,

будь-якими методами приголомшити, ошелешити з метою привернення уваги до автора, зацікавити поціновувача мистецтва «неймовірною свободою, оригінальністю» задуму, хоча, як правило, він є відсутнім, бо вседозволеність не дорівнює «свободі», а скоріше веде до залежності та рабства хибного сприйняття творчого процесу. Експеримент, пошук нових форм висловлення в сучасному мистецтві – річ добра, важлива, але не можна заплющувати очі на факти непристойності, блюзнірства, а інколи й відвертого збочення, що, на жаль, має місце, хоча це явище не є частим. Здебільш творча молодь обирає шлях пошуку гармонії, майстерності та духовного осмислення своїх творчих проєктів, і попередження про невігластво та бездуховність в мистецтві не має бути зайвим.

Мета статті – обґрунтування значущості духовних цінностей у процесі становлення молодих митців, необхідності базування світогляду на моральних засадах, які пробуджуються глибокою, щирою вірою. Визнання духовної літератури обов'язковою складовою будь-якого навчального процесу має стати в Україні довгоочікуваною нормою, якою вона є в усіх цивілізованих, економічно розвинених країнах, де віра та мова не є другорядними умовами духовного розвитку суспільства, а є запорукою прогресу, постійного культурного збагачення та оновлення націй. Належність посадовців усіх ешелонів влади в найрозвиненіших, передових країнах світу до церков різних конфесій, і це щирий вибір кожного з них, є абсолютною нормою для демократичних націй. Прийняття важливих рішень, започаткування політичних, економічних та демократичних проєктів у таких державах (наприклад, США, Великобританії, Австралії) розпочинаються з щирої спільної молитви, що є нормою.

Обґрунтування важливості формування духовно здорової особистості під час професійної підготовки представників творчих професій як першорядної, найважливішої вимоги до навчального процесу, відповідального ставлення до цілісного, гармонійного художнього наповнення творів, які відповідають духовним принципам та етичним нормам, є метою статті. Вміння знаходити спроби підміни в творчих проєктах «світла темрявою» під виглядом псевдоноваторства, непристойності

під виглядом сучасної прогресивності чи творчої свободи є свідченням духовної зрілості, яка має виховуватися в сучасних молодих митців.

Виклад основного матеріалу. Вже давно настав час повернутись до питання віри та непохитного життєствердного впливу Священних текстів на світогляд людини, тим більше особистості творчої, яка відповідально ставиться, в першу чергу, до власного життя, а також здатна збагачувати духовним змістом своїх творів інших людей, створювати мистецтво, яке стане достойним спадком для інших поколінь. Навіть у часи переслідувань за віру, власну культуру, мову, етичні принципи народ України не перетворивсь на бездуховну масу людей, а довів правдивість біблійних цінностей, чим продемонстрував непохитну віру, що стала запорукою духовного відродження нації. Так нелюдські випробування, як голодомор 1932–1933 років, війни, гоніння за віру, що є ганебним явищем в історії України, не зламали український народ, а загартували в духовних перемогах, затвердивши необхідність жити за Святим Письмом.

Духовне коріння українського народу є надзвичайно глибоким, загартованим у боротьбі за свободу, віру, власну культуру та родинні цінності, які ґрунтуються на біблійних цінностях та є запорукою духовного здоров'я всього народу.

Непохитні духовні цінності є підвалиною, на якій будується сучасна культура України, збагачена творчими здобутками минулих поколінь та живиться прагненням творчої молоді донести вічну перемогу світла над темрявою.

У часи історичних випробувань, як продемонструвало повномасштабне вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року, духовні люди показали здатність приймати конструктивні рішення, адекватно мислити, не впадаючи в паніку, тоді, коли більшість явила розгубленість та неспроможність опанувати імпульсивні дії, викликані неконтрольованим страхом перед завтрашнім днем. Саме тому духовне виховання молоді є конче важливим для запобігання елементарної неспроможності до рішучих дій, залежності від нав'язаних «цінностей», псевдокультури, що духовно пригнічують творчу особистість.

Слід зауважити, що знання правдивої історії та власної культури також не можуть бути чимось другорядним або необов'язковим, як демонструє сьогоднішня ситуація в країні.

Саме незнання історії, культури, власної мови, яка є носієм культурних та духовних надбань народу України, зробило можливим духовне поневолення багатьох через пропаганду чужих

«цінностей». Духовній незалежності вчить Біблія, бо вона є правдою, яка й робить усіх вільними. В усіх сферах життя духовна спільнота зберігає, забезпечує, оновлює чистий культурний та духовний простір, за будь-яких умов визначає здоровий стан усієї нації.

Мистецтво віддзеркалює внутрішній стан нації, говорить про її найважливіші потреби й прагнення до кращого та завжди є носієм прогресивних ідей, які збігаються з ширими сподіваннями народу. Русійною метою мистецтва завжди є пошук істини, гармонії, художньої правди, шляху до духовної свободи та спасіння душі, що є вічним прагненням будь-якої людини. Представники творчих професій відповідальні за правдивий, чистий духовний простір у мистецтві, саме тому стан власної душі митця має бути на високому рівні та відповідати біблійним істинам, які є вічними й непохитними. Хорошим прикладом зі Святого Письма є те, що добрий урожай буде за умов, коли зерно сіється вчасно та в підготовлену землю. Обмеження уроками християнської етики в школі, як показує сьогоднішня реальність, не є достатнім заходом у духовному вихованні молоді, але виявляє необхідність вдосконалення процесу духовного виховання на фундаментальному рівні не тільки в загальноосвітній школі, а й у вищій.

Опанування представниками творчих професій основних спеціальностей на засадах високої моралі комплексно з духовним формуванням світогляду є запорукою очищення культурного та інформаційного простору від ворожих «культурних» наративів, які згубно впливають на внутрішній стан духовно незахищених співвітчизників. Заохочення в духовному зростанні молодих митців неможливе без відповідного середовища, у якому бажання пізнання правди, що дає духовна література, є природним для абсолютної більшості серед учасників навчального процесу, як і прагнення до глибокого аналізу культурної спадщини українського народу, яка є невичерпним джерелом натхнення. Нехтування духовними принципами стоять на заваді створення гармонійної життєствердної атмосфери навчального процесу, та не є сприятливими для творчого спілкування, що веде до байдужості й апатії. Натомість щира віра через Святе Письмо відкриває необмежені можливості в пізнанні Творця всього Всесвіту та себе самого як невід'ємної частини Його досконалого творіння, надихає удосконалюватись у навчанні, творчості та ділитися великою радістю через цю можливість. Часи атеїзму та бездуховності, продемонструвавши руйнівну силу державності, економіки, неза-

лежності, будь-якої свободи та врешті-решт особистості, відходять у минуле, у ту темряву, звідки й прийшли. Зараз слухний час для відновлення України, яку понівечили довгі часи окупації, час духовного відродження нації, віри, мови, культури, народної гідності та правди, яка дає справжню свободу.

Висновки. Безумовно, мистецтво, як у всі часи, залишається провідником найсучасніших культурних подій у всіх жанрах, формуючи художній смак, віддзеркалює культурний попит народу та дає творчий поштовх молодому поколінню митців. Часто моральні принципи представників

творчих професій демонструють духовний стан здоров'я нації, є індикатором готовності людей до змін чи відновлення втрачених історичних та культурних цінностей, повернення правди, що заохочує до створення комфортної, чистої творчої атмосфери під час підготовки майбутніх митців.

Доцільність духовної складової в мистецтві полягає в пропагуванні правди, вказуванні на незмінні, вічні цінності, важливості жити вірою, бо це є шляхом до спасіння нетлінної душі, нагадуванні про те, що людина створена любов'ю та для любові, заклику мати мир у серці, нести гармонію краси та прагнення до досконалості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Огієнко І. І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. Київ, 1991. 272 с.
2. Іван Огієнко (Митрополит Іларіон). Історія української літературної мови. Наша культура і наука. Київ. 2004. 436 с.
3. Гончаренко Максим. Модерн в Україні. Василь Кричевський. *Освіта регіону*. 2017. URL: <http://social-science.com.ua/article/1391>.
4. Капустін І.С. Необхідність дослідження наративів біблійному богослов'ї щодо проблеми правильного сприйняття змісту біблійних текстів. Науковий вісник «Гілея». 2021. Вип. 161 (№ 3–4). С. 26–30.

REFERENCES

1. Ohiienko I. I. (1991). *Ukrainska kultura. Korotka istoriia kulturnoho zhyttia ukrainskoho narodu*. [Ukrainian culture. A brief history of the cultural life of the Ukrainian people]. Kyiv. 272 s. [in Ukrainian].
2. Ivan Ohiienko (Mytropolyt Ilarion). (2004). *Istoriia ukrainskoi literaturnoi movy. Nasha kultura i nauka*. [History of the Ukrainian literary language. Our Culture and Science]. Kyiv. 436 s. [in Ukrainian].
3. Honcharenko Maksym (2017) *Modern v Ukraini. Vasyl Krychevskiyi. Osvida rehionu*. [Art Nouveau in Ukraine. Vasyl Krychevsky. Education of the region]. URL: <http://social-science.com.ua/article/1391>. [in Ukrainian].
4. Kapustin I.S. (2021). *Neobkhdnist doslidzhennia naratyviv bibliinomu bohoslovi shchodo problemy pravylnoho spryiniattia zmistu bibliinykh tekstiv*. [The necessity of researching narratives in biblical theology regarding the problem of correct perception of the content of biblical texts]. *Naukovyi visnyk "Hileia"*. Vyp. 161 (№ 3-4). S. 26–30. [in Ukrainian].